

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Aşağıdaki sorularımın, *Adalet Bakanı Yılmaz Tunç* tarafından Anayasanın 98 ve İç Tüzüğün 96. ve 99. Maddeleri gereğince yazılı olarak cevaplandırılmasını arz ederim.

Öznur Bartin

Hakkâri Milletvekili

2021 yılında yürürlüğe giren "Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik" sonrasında, özellikle bazı mahpusların şartlı tahliye haklarından yararlanamamalarına ilişkin ciddi ihlaller yaşanmaktadır. İnsan Hakları Derneği'nin (İHD) verilerine göre, bu yönetmeliğin yürürlüğe girmesinden bu yana toplamda 501 mahpusun tahliyesi, İdare ve Gözlem Kurulları tarafından ertelenmiştir. Özellikle Sincan Kadın Kapalı Cezaevi, bu ihlallerin sistematik bir şekilde uygulandığı "pilot bölge" olarak öne çıkmaktadır.

Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde şartlı tahliye taleplerinin sistematik olarak reddedilmesi, ceza infaz hukukuna aykırı ve hukuki denetime açık olmayan bir süreç izlemektedir. Mahpusların tahliye talepleri "pişmanlık göstermedikleri" gerekçesiyle keyfi olarak engellenmektedir. Ayrıca, bu kararların alınmasında ilgili yönetmelikte belirtilen usul ve esaslar ihlal edilmekte; savcı başkanlığında toplanması gereken kurulların bu niteliği taşımadığı, müvekkillerin itirazlarına rağmen hakimliklerin bu durumu görmezden geldiği tespit edilmiştir.

Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde şartlı tahliye talepleri sürekli olarak soyut gerekçelerle ve usulsüz bir şekilde reddedilmektedir. Ceza infaz sürelerini tamamlayan 15 kadın mahpustan sadece 5'i tahliye edilmiştir. Diğer 10 kadın ise hala keyfi bir şekilde tahliye erteleme süresinin tamamlanmasını beklemektedir. Bu durum, başlı başına kötü muamele teşkil etmekte ve mahpuslara eziyet niteliği taşımaktadır.

Türk Ceza Kanunu'na göre, kişilerin hükümlü oldukları dönemde lehe olan kanun hükümleri uygulanmalıdır. Ancak, Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'ndeki uygulamalarda, mahpusların bu haktan yararlanması engellenmektedir. Emsal kararların sunulmasına rağmen Sincan İnfaz Hakimliği, bu kararları göz ardı etmekte ve mahpusların haklarını ihlal eden uygulamaları sürdürmektedir. İdare ve Gözlem Kurulları'nın keyfi uygulamaları, cezaevlerinde yürürlükte olan kanunların ve yönetmeliklerin öngördüğü standartlarla bağdaşmamaktadır. Bu da ceza infaz sisteminde ciddi bir hukuki denetimsizliğin var olduğunu göstermektedir.

Ayrıca, Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde mahpusların sağlık hakları ciddi şekilde ihlal edilmektedir. Mahpuslar revir ya da hastanelere sevk edilmemekte, sevk edilenlerin tedavileri ise gecikmektedir. Özellikle yüzde 85 görme kaybı olan mahpus Selver Yıldırım'ın tedavi süreçleri geciktirilmiş ve tedavi için gerekli bütçe gibi yardımcı cihazlar güvenlik gerekçesiyle mahpuslara verilmemektedir. Bu durum, mahpusların yalnızca fiziksel değil, sosyal ve psikolojik olarak da tecrit edilmeleri anlamına gelmektedir. Sağlık hizmetlerine erişim hakkı, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası insan hakları sözleşmeleri tarafından korunan temel bir haktır. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Birleşmiş Milletler Mahpusların Korunması İlkeleri, cezaevinde bulunan bireylerin sağlık hizmetlerine erişimlerini garanti altına alır. Ancak, Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde bu hakkın ihlal edilmesi, insan hakları açısından kabul edilemez bir durumdur.

Mahpusların şartlı tahliye haklarının ihlal edilmesi, Anayasa'nın 17. ve 19. maddelerine aykırıdır. Anayasa'nın 17. maddesi yaşam hakkını ve kötü muamele yasağını güvence altına alırken, 19. madde ise kişilerin özgürlük ve güvenlik haklarını düzenler. Ayrıca Türk Ceza Kanunu'nda belirtilen lehe olan hükümlerin uygulanması ilkesi, hükümlülerin adil bir şekilde tahliye süreçlerinden faydalanmasını sağlar. Buna ek olarak, Türkiye'nin taraf olduğu uluslararası sözleşmeler de bu hakların güvence altına alınmasını öngörmektedir. Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) 3. ve 5. maddeleri, kişilere kötü muamele edilmemesini ve adil bir şekilde hapis cezalarının uygulanmasını güvence altına alırken, Birleşmiş Milletler Mahpusların Korunması İlkeleri de cezaevlerindeki kişilerin insani koşullarda yaşamalarını ve temel haklarının ihlal edilmemesini şart koşmaktadır.

Bu bağlamda, Bakanlığınızın Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde yaşanan bu insan hakları ihlallerini derhal inceleyerek, cezaevi yönetimleri ve İdare ve Gözlem Kurulları üzerinde denetim mekanizmalarını etkin bir şekilde işletmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda;

1. Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde şartlı tahliye süreçlerine ilişkin olarak 2021 yılında yürürlüğe giren "Gözlem ve Sınıflandırma Merkezleri ile Hükümlülerin Değerlendirilmesine Dair Yönetmelik" kapsamında, İdare ve Gözlem Kurulları'nın verdiği tahliye erteleme kararlarının gerekçeleri nelerdir? Bu gerekçeler hangi somut delil ve tespitlere dayanmaktadır? Söz konusu yönetmelikte yer alan hangi maddeler temel alınarak bu kararlar verilmektedir?
2. Mahpusların "pişmanlık göstermedikleri" gerekçesiyle şartlı tahliyelerinin reddedilmesine dair bir yasal düzenleme ya da bağlayıcı karar var mıdır? Bu gerekçe hangi yasal dayanaklara dayandırılmaktadır? Bu tür kararların alınmasında hangi kriterler kullanılmaktadır ve kararlar hangi hukuki denetim mekanizmalarıyla denetlenmektedir?

3. Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde İdare ve Gözlem Kurulları'nın savcı başkanlığında toplanmadığı ve usulsüz bir şekilde tahliye taleplerinin reddedildiğine dair iddialar üzerine Bakanlığınızca herhangi bir inceleme yapılmış mıdır? Yapıldıysa, inceleme sonucu ne olmuştur ve bu tür iddiaların tekrarlanmaması adına hangi önlemler alınmıştır?
4. Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde mahpusların şartlı tahliye taleplerinin sürekli olarak reddedildiği belirtilmektedir. Bu duruma ilişkin Bakanlığınızın elinde bulunan istatistiki veriler nelerdir? Diğer cezaevleri ile karşılaştırıldığında, bu cezaevinde şartlı tahliye oranlarının düşük olmasının nedenleri nelerdir? Bu mahpusların tahliye süreçlerinin adil ve şeffaf bir şekilde yürütülmesi için ne tür adımlar atılmaktadır?
5. Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde, ceza infaz süresini tamamlayan 15 kadın mahpustan sadece 5'inin tahliye edildiği ve geri kalanların keyfi olarak bekletildiği iddiaları doğru mudur? Eğer doğruysa, bu kadınların tahliye taleplerinin reddedilmesinin gerekçeleri nelerdir? Bu taleplerin hukuki süreçlere uygun bir şekilde değerlendirilip değerlendirilmediği nasıl denetlenmektedir?
6. Mahpusların sağlık hizmetlerine erişimin engellendiğine dair iddialar üzerine Bakanlığınızca Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde bir denetim yapılmış mıdır? Özellikle yüzde 85 görme kaybı olan mahpusun tedavi sürecinin geciktirilmesi ve güvenlik gerekçesiyle tedavi için gerekli cihazların verilmemesi gibi iddialar doğru mudur? Bu iddiaların doğru olması halinde, Bakanlığınızca sağlık hizmetlerine erişimin sağlanması için hangi adımlar atılacaktır?
7. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın 17. ve 19. maddelerine aykırı olarak mahpusların şartlı tahliye taleplerinin reddedildiği iddiası üzerine, Bakanlığınız bu konuda ne tür yasal düzenlemeler ve denetimler yapacaktır? İdare ve Gözlem Kurulları'nın keyfi kararlar almasının önüne geçmek için Bakanlığınız hangi tedbirleri almayı planlamaktadır?
8. Ulusal ve uluslararası insan hakları sözleşmeleri çerçevesinde mahpusların haklarının korunmasına yönelik olarak Bakanlığınızca yapılan denetimler nelerdir? Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi (AİHS) ve Birleşmiş Milletler Mahpusların Korunması İlkeleri'ne aykırı bir şekilde tahliye haklarının ihlal edildiği iddialarına karşı Bakanlığınız ne tür adımlar atacaktır? Bu hak ihlallerine karşı etkili bir denetim mekanizması kurulmuş mudur?
9. Sincan Kadın Kapalı Cezaevi'nde İdare ve Gözlem Kurulları'nın kararlarının hukuka aykırı olduğu ve tahliye süreçlerinin şeffaf yürütülmediği iddiaları hakkında Bakanlığınızın elinde herhangi bir rapor ya da denetim sonucu mevcut mudur? Bu ihlallerin giderilmesi için Bakanlığınız tarafından yapılan ya da yapılması planlanan düzenlemeler nelerdir?
10. Toplumsal farkındalığın artırılması ve cezaevlerindeki hak ihlallerinin kamuoyu tarafından daha yakından takip edilmesi için Bakanlığınızca yürütülen bilgilendirme çalışmaları nelerdir? Cezaevlerinde şartlı tahliye haklarının ihlaline yönelik iddiaların kamuoyuyla paylaşılması ve toplumda duyarlılık oluşturulması adına Bakanlığınızın çalışmaları ve stratejileri nelerdir?